GESCHRIFTEN

VANWEGE HET COMITÉ VAN ACTIE TEGEN DE BESTAANDE OPVATTINGEN OMTRENT MISDAAD EN STRAF (C.M.S.)*) UITGEGEVEN:

a. Eerste Manifest, prijs per ex. 2 cent, per 100 ex. *f* 1.25.
b. Tweede Manifest, per ex. 4 cent, per 100 *f* 3.—
c. Briefkaarten voorstellend cellulaire gevangenis enz. prijs per ex. 5 ct., per 100 *f* 2.75.

a, b en c verkrijgbaar bij Mej. E. C. Wieck, Boezemsingel 106b, Rotterdam.

d. Stellingen van het Congres van het comité, gehouden op 21 Maart 1920 te Amsterdam: *f* 0.50.
e. Dr. Dan. de Lange Jr., De invloed van aanleg en milieu op het tot stand komen van misdaad en misdadiger: een biologische beschouwing: *f* 0.85.
f. Dr. Clara Meijer Wichmann, Misdaad, Straf en Maatschappij: *f* 0.80.
g. „De Vergetenen": eene verzameling van artikelen, brieven enz. van hen die gevangen geweest zijn, bijeengebracht door C. Boeke en Lod. van Mierop: *f* 2.25.

d, e, f en g zijn verkrijgbaar in den boekhandel of rechtstreeks bij de uitgevers de Uitg. Maatsch. De Waelburgh te Blaricum (N.H.)

---

*) **Secretariaat: Stortweg 25, Oosterbeek.**

UITGEGEVEN OP VERZOEK VAN HET „COMITÉ VAN ACTIE TEGEN DE BESTAANDE OPVATTINGEN OMTRENT MISDAAD EN STRAF" DOOR J. J. BOS, KINKERSTRAAT 300, AMSTERDAM in 1922.

KARL LIEBKNECHT

EN

ROSA LUXEMBURG

OVER MISDAAD EN STRAF.

UITGEGEVEN OP VERZOEK VAN HET „COMITÉ VAN ACTIE TEGEN DE BESTAANDE OPVATTINGEN OMTRENT MISDAAD EN STRAF" DOOR J. J. BOS & Co., KINKERSTRAAT 300, AMSTERDAM in 1922.

TER INLEIDING.

De hier volgende artikelen van Karl Liebknecht en Rosa Luxemburg handelen beide over het lot der „gewone" gevangenen. Zij stellen zich niet tevreden met den eisch, die ook hier te lande den laatsten tijd nog al eens is gehoord: den eisch om meer vrijheid, menschwaardiger behandeling voor politieke „misdadigers," die immers niet met gewone misdadigers op één lijn worden gesteld. Liebknecht en Luxemburg hebben beiden een menschelijk medegevoel en een solidariteit gehad van wijder strekking, die uitgingen niet alleen naar de kameraden en medestrijders voor een nieuwe maatschappelijke orde, maar ook tot de slachtoffers van de oude, tot hen die verwaarloosd zijn en erfelijk belast, die een tekort hebben aan geestkracht en nu aldoor opnieuw nog geknauwd en afgestompt worden.

Terwijl het stuk van Rosa Luxemburg — geschreven in overdrukke dagen, kort na haar bevrijding — een oproep is om hen niet te vergeten die nog altijd in de gevangenis waren (hen aan wie de revolutie niets gebracht had en nog altijd heel weinig gebracht heeft), heeft het stuk van Liebknecht een meer positieven, zakelijken inhoud. Het is trouwens *in* de gevangenis, en dus met iets meer „rust" geschreven — zij het dan ook in den gejaagden stijl van iemand die de zich opdringende gedachten snel noteert en ze later wel denkt uit te werken. Meer dan de oproep van Rosa Luxemburg, houdt zijn stuk bepaalde richtlijnen in.

Liebknecht zelf noemt zijn stuk een ontwerp, een schets. Zóó als het daar nu ligt was het door hemzelf nog niet voor publicatie bestemd. Vermoedelijk was het zijn plan om deze gedachten later stelselmatig uit te werken. Zeker zou hij dan ook meer zijn ingegaan op de oorzaken der criminaliteit, waarvan hij nu alleen aan het slot even gewag maakt. Maar juist door zijn beknoptheid gaat er een eigenaardige kracht van deze schets uit; de meest wezenlijke gedachten komen er te sterker door naar voren.

Ook geeft hij hier niet onderscheidingen aan tusschen verschillende soorten van misdaden en misdadigers. Het is echter duidelijk, dat hem vooral ééne bepaalde categorie voor oogen staat, en eene die velen omvat: zij die, zonder direct abnormaal te zijn, toch op allerlei gebied een tekort hebben, dikwijls voor een groot deel veroorzaakt door lichamelijke, zedelijke en geestelijke ontbering van de vroegste jeugd af aan. En dan is schering en inslag van zijn schets de openbaring, dat het burgerlijk strafrecht, dat zich „verbeterend" durft noemen, in werkelijkheid precies en in ieder opzicht aan verbetering, d.i. versterking, vermenschelijking, tegenovergesteld is.

Dat, waarvoor Liebknecht hier enkele lijnen aangeeft, is geen „strafrecht" meer. Maar het is ook geen laten-gaan zonder meer. Het is een pogen om in enkele trekken aan te geven, met welke gezindheid en door welke middelen een werkelijkmenschelijke gemeenschap zou trachten in die van haar leden, die een tekort hebben aan sociale gevoelens, bij de ontwikkeling van die sociale gevoelens behulpzaam te zijn.

Bij het geheele stuk valt te bedenken, dat het punt van uitgang was de kritiek op het huidige gevangenisstelsel, en dat dientengevolge zijn beschouwingen bij dit stelsel aanknoopen. Maar wat Liebknecht werkelijk bedoelt: het geven van verantwoordelijkheid, het mogelijk maken van ontwikkeling van liefde en belangstelling, dat is natuurlijk in geen gevangenis ter wereld mogelijk.

Rosa Luxemburg en Liebknecht hebben beiden geweten, dat bij een revolutionair-socialistische gezindheid ook behoort een nieuw inzicht in het wezen van wat thans als „misdaad" samengevat wordt, en in de gedragslijn tegenover hen, die men misdadigers pleegt te noemen. Bij geen van beiden vindt men dan ook de gemakkelijk-mechanische opvatting, alsof dit vraagstuk pas „na de revolutie" behoeft te worden aan de orde gesteld en dan wel vanzelf terecht zal komen. Beiden begrijpen bewustwording op *dit* gebied als een onderdeel van het veelomvattend proces van revolutioneering der maatschappelijke inzichten.

Voor het Comité tegen de bestaande opvattingen omtrent misdaad en straf:

C. M. W.

N.B. De uitgevers hebben het niet noodig geoordeeld, bij ieder punt aan te teekenen, of dit uitsluitend op het Duitsche of ook op het Hollandsche recht van toepassing was. Een enkele maal vindt men een noot daaromtrent; over het algemeen kan de lezer hier zelf wel onderscheiden; zoo b.v. waar Rosa Luxemburg spreekt over de doodstraf, die in Duitschland nog wel, in Holland niet meer bestaat. Het **algemeen karakter** van het strafstelsel is in beide landen gelijk; de algemeene kritiek van Liebknecht geldt voor beide geheel gelijkelijk.

„Tegen de Vrijheidsstraf".

EEN SCHETS DOOR KARL LIEBKNECHT

Voorjaar 1918.

Vertaald van bl. 127 vlgg. van K. Liebknecht's Briefe aus dem Felde, aus der Untersuchungshaft u. aus dem Zuchthaus.

Men zou de gevangenen met de menschen, met de maatschappij moeten verbinden. In plaats daarvan scheidt men ze radicaal van de menschen, snijdt hen heel-en-al van de maatschappij af en verwijdert hen zelfs van hun familie.

Men zou hen met de dingen van algemeen belang moeten in aanraking brengen — in plaats daarvan vervreemdt men hen en vervreemdt men zelfs hun verstandelijke kennis van deze algemeene belangen door een kunstmatig en gewelddadig isolement: geen bericht van de buitenwereld, behalve over allerpersoonlijkste dingen; *geen kranten* (tijdens den oorlog uitzondering voor oorlogsberichten).

Men zou hun ideëele goederen nader moeten brengen — hen daarmee moeten drenken — injecties geven a. h. w. — in plaats daarvan wordt geestelijke bezigheid — lezen enz. als „gunst" beschouwd (in stede van ze als ontwikkelings- en opvoedingsmiddel tot stelsel te verheffen) en als lastig. De vrije tijd, die toch voor de „tucht" (zelftucht) zeker niet minder belangrijk is dan de arbeidstijd, wordt zoo kort als maar mogelijk is toegemeten.

Men zou hen stelselmatig aan zelfstandigheid moeten wennen („opwekken" der zelfstandigheid, vergelijk Wilh. Meisters Lehrjahre V, 16); inplaats daarvan breekt men aan al wat er nog aan zelfstandigheid in hen leeft, systematisch de beenderen; en stuurt haar, dringt haar, voor zoover zij onuitroeibaar is, in het onderaardsche, heimelijke, naar de laagste sferen, waardoor men de goede kiemen met de slechte bederft, perverteert, vergiftigt.

Men zou hen aan (vrijen) omgang met edele, paedagogisch ontwikkelde en gevoelige menschen moeten gewennen. Zulken omgang voor hen tot een behoefte maken; inplaats daarvan worden zij alleen aan den meest schadelijken wederkeerigen invloed, aan wederkeerig bederf blootgesteld, en voor het overige haast altijd alleen als object behandeld; de ambtenaren komen, uitzonderingen daargelaten, niet in nadere aanraking met hen, zijn ook over het algemeen in paedagogisch opzicht volkomen onbekwaam (op de wijze van militairen.) Schematisme en massale „drill" inplaats van individueele behandeling. Wantrouwen bij iederen stap, inplaats van vertrouwen.

Men zou hen aan openhartigheid en vertrouwen moeten gewennen en zoo al het goede moeten te voorschijn lokken en verzorgen. Inplaats daarvan worden zij door de schematische behandeling tot heimelijkheid — huichelarij, verstoktheid, tot onderaardsch zieleleven en ook tot onderaardsch voeren van het uitwendige leven, — tot een hoogst vergiftigde heimelijkheid gedresseerd en gedrongen.

Men moest de zwakke overblijfsels (rudimenten) van hun zelfvertrouwen zorgzaam behoeden en planmatig doen groeien; inplaats daarvan wordt het planmatig verdrukt, uitgeroeid.

Men moest hen individueel behandelen, opvoeden — inplaats daarvan worden zij schematisch geperst en geslepen.

Men moest hen aan een levenswijze gewennen, die ook voor het leven in de vrijheid ten voorbeeld zou zijn — inplaats daarvan gelast men een dagverdeeling, die (afgezien van den arbeid) volkomen abnormaal, ja zelfs onmogelijk is — een remblok tegen iederen waardevollen dadendrang, een verstikking van alle streven, en bevordert men door gedwongen vroegtijdige en lange bedrust, door langdurige duisternis (tijdens den oorlog werd het kunstlicht tot het uiterste gespaard) alle mogelijke lanterfantneigingen.

Men moest deze op zichzelf reeds sociaal verzwakte menschen sterk maken tot den vrijen strijd om het bestaan, hen krachtiger maken, opwekken — inplaats daarvan worden ze gecorrumpeerd (bedorven), hun krachten ondermijnd. Men moest alle kiemen van zelfstandigheid in hen aankweeken — inplaats daarvan worden ze vertrapt, zoodat zij zich, als zij de vrijheid herkregen hebben, als onverstandige kinderen gedragen, en haar gebruiken om uit te razen.

Zelfs hun arbeid is dikwijls knoeiwerk voor onderbieding (oneerlijke mededinging) — geen behoorlijke leerschool.

Men zou hen nauw aan hun gezin moeten verbinden — inplaats daarvan maakt men hen ook dáárvan los, tot zware schade meestal óók van het gezin.

Men zou hen voor hun familie moeten laten zorgen, werken, inplaats daarvan gaat de familie te gronde.

Men moest hun solidaire, sociale neigingen aanmoedigen en versterken, inplaats daarvan wordt laagste, kleingeestigste zelfzucht in de hand gewerkt, en wordt zelfs een sterk en

grootsch egoïsme door verminking tot iets kleins, gedeukts, nog meer ontaard.

Men moest hun na hun invrijheidstelling alle wegen effenen, alle poorten openen — tot ontvangst van dien één-op-de-honderd berouwvollen zondaar (er is immers meer vreugde in den hemel over één dezer, dan over 99 rechtvaardigen!) — inplaats daarvan blijven zij gebrandmerkt, vinden geen werk; de arbeiders weigeren dikwijls met hen samen te werken — en ook de „zorg voor ontslagen gevangenen" doet de algeheele hulpeloosheid der huidige maatschappij in den strijd tegen de misdaad uitkomen, zij bindt de ontslagenen en teekent ze en is in haar tegenwoordigen vorm een kanker, een keten die de ontslagene aan zijn voet meesleept (niet veel beter dan politietoezicht *) — zij schept en bevordert byzantinistische, huichelende, kruipende, gedweëe, bigotte, schijnheilige, opdringerige creaturen — geen karakters, die immers alleen door staling als gevolg van eigen strijd, niet door zoetelijke genade en welwillendheid, alleen door veredeling van hun trots en hardnekkigheid, niet door het knakken hunner ribben en het rekken van hun pezen ontwikkeld kunnen worden; alleen door eigen arbeid van den misdadiger, niet van boven af, gelijk een zegen, alleen actief, niet passief, alleen om zoo te zeggen revolutionair in den misdadiger zelf, niet op de wijze van het verlicht despotisme door het gelukkig-maken-van-overheidswege. In hoeverre zou ook hier zelf-hulp, organisatie enz. den ontslagen gevangenen zelf, van nut kunnen zijn? En hen door strijd tegen de oorzaken van den misdaad tot actieve regeneratie helpen?

Kortom: de sociale zwakte der misdadigers wordt, inplaats van opgeheven of verminderd, integendeel geweldig verergerd en door de sociale verzwakking of zelfs vernietiging der hulpeloos achtergebleven familie tot in het onredbare opgedreven — de vicieuse cirkel der vrijheidsstraf — en het meest der straf, die door overigens dikwijls inzichtsvolle mannen als Krohne, Finkelnburg e.a. geroemd werd, waaraan zij althans hun voorkeur gaven — de langdurige cellulaire opsluiting. (Daar komt nog bij: oneerlijke concurrentie, knoei- en pruts-werk, enz.) Geen sprake meestal zelfs van alleen-technische scholing voor een toekomstig beroep, dikwijls is er zelfs vernietiging door ongebruik, afwennen, (gebrek aan oefening) of verknoeiing van een voorhanden en vóór de straf uitgeoefende vaardigheid; — hetgeen bij uitstek verderfelijk is voor jongeren, die in hun beroep nog geen wortel geschoten hebben en nu in dat opzicht volkomen wortel-loos en houvast-loos blijven of worden, èn voor ouden van dagen, die nabij den uitgangsdrempel van sociale geschiktheid staan.

Men dwingt hen tot arbeid, maar op een wijze, die den arbeid inplaats van tot een lust tot een last moet maken — huisorde: de geringe verdienste is nauwelijks de moeite waard! Alleen geschenk — geen recht. *) Volkomen waardeloos in de meeste gevallen. Disciplinaire straffen: ketenen, lijfstraf **), overal speuren naar simulatie. Medische verzorging: een leerling-verpleger!***)

Men dwingt tot een zekere regelmaat van het uitwendige leven, maar tot een onnatuurlijke en pijnlijke regelmaat, die in de vrijheid nergens gewoonte, vanzelfsprekendheid, ja zelfs mogelijkheid zal blijken te zijn of te kunnen worden, integendeel: deze „orde" zal na het ontslag zoo gauw mogelijk worden afgestroopt en moet terecht alleen als een knellende band worden beschouwd.

Men belet zekere verwerpelijke handelingen, maar met middelen, die deze verhindering niet tot een soort van vrij wilsbesluit opvoeren, maar het nalaten alleen doen voelen als afgedwongen, als een pijnlijken, weerstrevend geduldén dwang, wel verre ervan ze tot gevolg van een vrijen, zelfstandigen wil of zelfs maar tot een gewoonte te laten worden.

Men moest verder voortwoekeren van het kwaad voorkomen — inplaats daarvan wordt maar al te licht (alles strekt ertoe, is erop aangelegd) achter dien éénen zondaar diens heele gezin in den afgrond gestooten, terwijl de strafinrichting zelf een crimineele ziektehaard (besmettingshaard) van den eersten rang vormt en alle fouten en ondeugden van de zwakken, de verdrukten, de vertrapten, de rechteloozen er als op bemesten grond worden groot gekweekt (kruiperij, listigheid, verklikken, wantrouwen, afgunst, leugenachtigheid); fouten en ondeugden die alle energie dooden of althans dempen, drukken, afstompen *inplaats van alleen maar de verkeerd-gerichte energie in de juiste baan te leiden!* Terwijl alle initiatief zooveel mogelijk wordt uitgeroeid, uitgebrand, en de gevangenen alleen als willooze werktuigen in de souvereine macht van anderen, van de ambtenaren, zonder eenige zelfbepaling, worden behandeld en aan deze behandeling worden gewend.

En terwijl ook overigens alles erop is aangelegd, deze rampzalige menschen voor den strijd om het bestaan in de vrijheid weerloos inplaats van weerbaar, hulpeloos inplaats van sterker te maken.

Zoo blijven alle pogingen tot „terugbrenging in de maatschappij," „resocialiseering," van den misdadiger door de vrijheidsstraf niet alleen een vruchteloos en hopeloos streven, een

*) De zg. „Polizeiaufsicht" is een Duitsche instelling voor landloopers enz.

*) Hier volgden in den Duitschen tekst, de bedragen der Duitsche belooningen voor den arbeid, en over hoeveel daarvan de gevangene vrij in de kantine mocht beschikken. Noot v. d. Vert.

**) Dit laatste in Ned. niet meer, alleen in Leeuwarden toegelaten onder zoodanige bepalingen dat het nooit is toegepast. Wèl in Ned. de zeer kwellende straf van sluiting in de boeien.

***) Vermoedelijk tijdens de oorlogsjaren.

wanhopige tot vergeefsheid gepraedestineerde strijd, de meest echte sisyphus-arbeid en op zijn best een vrome wensch van „humane" dwepers, maar het oerbeeld van een vicieusen cirkel. Zij kunnen niet verhinderen, dat het kwaad 't welk men wilde uit den weg ruimen, of soms werkelijk uit den weg ruimt of vermindert, dat het vergroot wordt en door den schuldige op onschuldigen overgebracht, die, in grootere ellende en verachting verzinkend, des te lichter ten prooi vallen niet alleen aan lichamelijke instorting en geestelijk-psychische stoornis, maar ook aan misdaad en prostitutie.

De misdaad als sociaal verschijnsel kan niet geïsoleerd, maar alleen in het maatschappelijk algemeen verband, waaruit zij — als de etter uit de zwerende wond der maatschappelijke inrichting — gevloeid is en voortdurend vloeit, bestreden worden: alleen met sociale middelen — door opheffing van haar oorzaken, door het stoppen van haar bronnen, door bestrijding der ellende in al haar vormen, van onwetendheid en verwaarloozing, door vermeerdering der zelfstandigheid, der vrije energie en van het openhartig zelfgevoel.

Daarbij kan alle „opvoeding" en psychisch-geestelijke invloed alleen dan een ernstig en blijvend resultaat geven, wanneer daarvoor de sociale voorwaarden geschapen worden.

EEN EEREPLICHT.

DOOR

ROSA LUXEMBURG.

Voor de politieke slachtoffers van de oude reactionaire heerschappij wilden wij geen amnestie, geen genade. Ons recht op vrijheid, strijd en revolutie eischten wij voor die honderden trouwen en dapperen, die in tuchthuizen en gevangenissen smachtten, omdat zij onder de sabeldictatuur van de imperialistische schurkenbende voor volksvrijheid, vrede en socialisme gestreden hadden. Zij zijn nu allen vrij. Wij staan weer in rij en gelid, gereed voor den strijd. Niet de Scheidemänner met hun burgerlijke handlangers en met prins Max aan de spits hebben ons bevrijd, de proletarische revolutie heeft de poorten onzer kazematten doen openspringen.

Maar een andere categorie ongelukkige bewoners van die duistere gebouwen is volkomen vergeten. Niemand heeft tot nog toe aan de duizenden bleeke, uitgeteerde gestalten gedacht, die jarenlang achter de muren van gevangenissen en tuchthuizen smachtten om voor gewone misdrijven te boeten.

En toch zijn het ongelukkige slachtoffers van het infame maatschappelijke stelsel, waartegen de revolutie zich richtte, slachtoffers van den imperialistischen oorlog, van de tot ondragelijke foltering gestegen nood en ellende, die door de beestachtige menschenslachterij in zwakke, erfelijk belaste naturen alle slechte instinkten ontketend hebben.

De burgerlijke klassejustitie bleek weer eens het net, door welks mazen roofzieke snoeken gemakkelijk heenglippen, terwijl kleine stekelbaarsjes hulpeloos er in blijven spartelen. De millioenenrijke oorlogswoekeraars kwamen meestal straffeloos of met belachelijk kleine geldboeten eraf, de kleine dieven en dieveggen werden met drakonische vrijheidsstraffen getuchtigd.

Bij hongerkost, in de nauwelijks verwarmde cellen van koude rillend, door de vierjarige verschrikkingen van den oorlog geestelijk ter neer gedrukt, wachtten deze stiefkinderen van de maatschappij op genade, op verzachting.

Zij wachtten tevergeefs. De laatste Hohenzollern had de ongelukkigen als een goed landsvader door de zorgen van de volkerenslachting en de kronenverdeeling vergeten. Na de verovering van Luik is er in die vier jaren geen noemenswaardige

amnestie meer geweest, niet eens op den officieelen feestdag van de Duitsche slaven, op „keizers verjaardag".

Nu moet de proletarische revolutie door een kleine straal van haar genade het donkere bestaan in de gevangenissen en tuchthuizen verlichten, de drakonische straffen verkorten, het barbaarsche tuchtsyteem — arrest in de boeien, stokslagen! — uitroeien, de behandeling, de medische verzorging, de voedings- en arbeidsverhoudingen naar krachten verbeteren. Het is een eereplicht. Het bestaande strafstelsel, dat door en door den ruwen klassegeest en de wreedheid van het kapitalisme ademt, moet met wortel en tak uitgeroeid worden. Een grondige hervorming van de ten uitvoer legging moet dadelijk ter hand genomen worden. Een volkomen nieuw stelsel, in overeenstemming met den geest van het socialisme, kan weliswaar eerst op den grondslag van een nieuwe economische en sociale orde opgebouwd worden. Immers zoowel misdaad als straf wortelen in laatste instantie steeds in de economische verhoudingen der maatschappij.

Maar een ingrijpende maatregel kan zonder meer doorgevoerd worden: de doodstraf, de grootste schandvlek van 't aartsreactionaire Duitsche strafwetboek, moet dadelijk verdwijnen. Waarom talmt men daarmee in de arbeiders- en soldatenraden? Ledebour, Däumig, Barth, heeft de edele Beccaria, die vóór bijna 200 jaren in alle beschaafde talen de roekeloosheid van de doodstraf aanklaagde, voor U niet geleefd? Gij hebt geen tijd, gij hebt duizend zorgen, moeilijkheden, vraagstukken voor U. Zeker. Maar neemt het horloge in de hand en ziet, hoeveel tijd het vereischt den mond open te doen en te zeggen: De doodstraf is afgeschaft! Hoe zou er onder U zelfs daarover een lang debat met stemming gehouden kunnen worden? Zoudt gij U soms ook in dit geval in het lange sleepgewaad van formaliteiten, competentie (bevoegdheden) bezwaren, zegel- en rubriekvragen en dergelijke voddenkraam wikkelen.

Ach, wat is deze Duitsche revolutie — Duitsch! Wat is ze nuchter, waanwijs, zonder geestdrift, zonder glans, zonder grootheid. De vergeten doodstraf is maar een klein afzonderlijk trekje. Maar hoe pleegt zich juist in zulke kleine trekjes de innerlijke geest van het geheel te verraden.

Men neme een willekeurig geschiedenisboek over de groote Fransche revolutie, men neme den drogen Mignet. Kan men dit boek anders dan met kloppende polsen en brandend voorhoofd lezen, kan men het uit de hand leggen, wanneer men het op een willekeurige plaats heeft opgeslagen, vóór men in ademlooze spanning het laatste akkoord van het geweldige gebeuren heeft hooren verklinken? Het is als een symphonie van Beethoven tot het gigantische gestegen, een bruisende storm op het orgel der tijden, groot en prachtig in dwalen zoowel als in slagen, in de overwinnig als in de nederlaag, in het eerste naieve opjubelen als in de laatste vergalmende zucht.

En nu bij ons in Duitschland? Overal, in het kleine en in het groote beperkt men: het zijn nog de oude brave „partijgenooten" uit de tijden van de zalig ontslapen Duitsche sociaaldemocratie, voor wie het diploma-boekje alles, de mensch en de geest niets was. Vergeten wij echter niet: wereldgeschiedenis wordt niet gemaakt zonder geestelijke grootheid, zonder zedelijke vervoering, zonder edel gebaar. Liebknecht en ik hebben, bij het verlaten der gastvrije oorden, waarin wij kort geleden huisden — hij aan zijn geschoren tuchthuisbroeders, ik aan mijn lieve arme gevallen meisjes en dieveggen, met wie ik drie en een half jaar onder één dak geleefd heb — wij hebben hun plechtig beloofd, toen zij ons met treurige blikken vergezelden: wij vergeten U niet!

Wij eischen van den Vollzugsrat van den raad van Arbeiders en Soldaten een onmiddellijke verzachting van het lot der gevangenen in alle strafinrichtingen van Duitschland!

Wij eischen de uitschrapping van de doodstraf uit het Duitsche strafwetboek. Bloed is in de vier jaren van den imperialistischen volkerenmoord in stroomen, in beken gevloeid. Thans moet iedere droppel van het kostbare vocht met eerbied in kristallen schalen behoed worden. De onverschrokkenste revolutionaire daadkracht en de grootmoedigste menschelijkheid — dit alleen is de ware geest van het socialisme. Een wereld moet omvergeworpen worden, maar iedere traan die afgewischt had kunnen worden, is een aanklacht, en een tot een gewichtige daad ijlende mensch, die uit ruwe onachtzaamheid een arme worm vertreedt, begaat een misdaad.

Vertaald uit „Neue Jugend", dat het artikel overnam uit „Die Rothe Fahne" van 18 Nov. 1918, door J. M.

(*Trib. 31 Oct. '19*).

„VERGELDING".

De onderstaande regelen waren door de overleden secretaresse van het C.M.S. geschreven als een ontwerp-leiddraad voor haar gedeelte van een dezen zomer voor de Internationale School voor Wijsbegeerte te houden dubbel-cursus over „vergelding" waarin zij het contra en Dr. Leo Polak het pro verdedigen zou. Zij mogen hier volgen als het laatste wat Clara Meijer Wichmann voor de beginselen van het C.M.S. geschreven heeft.

Het vergeldingsbeginsel *empirisch* en *historisch* te bezien. Zijn ontstaan en zijn historische verschijningsvormen. Invloed van velerlei tijdelijke, maatschappelijke factoren op de appreciatie der menschelijke handelingen, op hunne qualificatie als „misdrijf", en op de strafmaat. Invloed van den staat op de strafrechtspraak.

Pogingen tot philosophisch-zedelijke rechtvaardiging van het vergeldingsbeginsel in het strafrecht en beoordeeling van deze pogingen.

Te erkennen is, dat met het te boven komen van het indeterminisme *niet* alle erkenning van „schuld" vervalt. Maar hieruit is niet af te leiden, dat de menschelijke rechtspraak te vergelden heeft:

a. Onmogelijkheid de schuld zuiver te meten.

b. Onmogelijkheid een „evenredige" straf te vinden.

c. Werkelijk karakter der rechtspraak gansch anders dan dat van een „zedelijk gericht".

d. Het verwarren van de ruwe, uiterlijke straf en het innerlijke louteringsproces na een *wezenlijk*-slechte daad (wel te onderscheiden van een door de wet strafrechtelijk-verbodene), welk laatste proces men desnoods een innerlijke vergelding zou kunnen noemen.

e. De retributieve „rechtvaardigheid" is het hoogste niet; het „equivalent" behoort op ethisch gebied niet thuis. (Het verschillend reageeren op de zonde van een ander). 7-2-1922.